O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Toshkent davlat agrar universiteti
o‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
_______ S.Boboyev
2025 yil "___" __________

Ro‘yxatga olindi: № 60410100-1.09
2025 yil "___" __________

DINSHUNOSLIK
FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000	– Biznes, boshqaruv va huquq
Ta’lim sohasi:	410 000	– Biznes va boshqaruv
Ta’lim yo‘nalishi:	60410100 -	Iqtisodiyot
	60410200 –	Buxgalteriya hisobi
	60410900 –	Biznesni boshqarish

Toshkent - 2025

Сканировано с CamScanner

Fan/modul kodi DINMB1204	O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1. Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Dinshunoslik		48	72	120

2 **I. Fanning mazmuni**

"Dinshunoslik" fani jamiyat ma'naviy hayotida dinning tutgan o'rni, uning tur li shakllari, ta'limoti, yunalishi va okimlari, vijdon erkinligi, diniy bag'rikenglik t amoyillari, diniy dunyoqarash, O'zbekistonda din va diniy tashkilotlar faoliyati, din niqobidagi radikal diniy oqimlar, shaxs tarbiyasida milliy va diniy qadriyatlar uyg'unligi masapalarini qamrab oladi. Mazkur fan Gumanitar va ijtimoiy-iqtisodiy fanlar blokiga kiritilgan bo'lib, bakalavriatning barcha 1-bosqich talabalariga o'qitilishi maqsadga muvofiq

Fanni o'qitishdan maqsad."Dinshunoslik" fanini o'qitishdan maqsad - talabalarda din, uning ma'naviy hayotimizdagi o'rni xaqida xolis, to'g'ri dunyoq arashni shakllantirish xamda yuksak ma'naviyatli kadrlarni tarbiyalashdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarga hozirgi davrdagi dinlarning ma'lum xalq hayotida tutgan o'rni haqida umumiy nazariy tushunchalar berish, ularning davlat va din munosabatlari, dinlararo bag'rikenglik g'oyasi va madaniyati to'g'risidagi tasavvurlarini boyitish; din va diniy qadriyatlarning talqin etilishi va bugungi kundagi ahamiyatini o'rgatish: globallashuv jaryonida diniy sohada kechayotgan tendenitsiyalarni yoritish, yoshlarda turli zararli diniy sekta va oqimlarning buzg'unchi g'oyalariga qarshi immunitetni shakllantirish.

II. Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari

Din ijtimoiy ong shakli, turmush tarzi, tafakkur uslubi va ma'naviy qadriyat sifatida. Dinni o'rganuvchi fan sohalari: dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya.

Dinshunoslikning fan sifatida shakllanishi, uning predmeti, funksiyalari, kategoriyalari. Dinning mohiyati. Dindorlik va taqvodorlikning o'zaro aloqasi va farqi. Dinning strukturasi va funksiyalari. Dinning turlari: politeizm, monoteizm va genoteizm. Dinlarning tarixiy shakllari: ibtidoiy din, milliy dinlar va jahon dinlari. Dinning jamiyat va shaxs ma'naviyati yuksalishi, komil insonni tarbiyalashdagi ahamiyati.

2-mavzu. Milliy dinlar

Milliy dinlarning ta'rifi. Hindiston milliy dinlari: vedalar, upanishada, braxmanizm va hinduilik. Jaynizm va sikhizm ta'limotlari. Xitoy milliy dinlari: konfutsizm va daosizmning mohiyati. Yapon milliy dini intoizmning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Yahudiylik milliy dinining tarixi, muqaddas matnlari, teologik asoslari va marosimlari. Tangrichilik e'tiqodi va zardushtiylik ta'limotining mohiyati. Avesto muqaddas manbasidagi g'oyalarning tarbiyaviy ahamiyati. Milliy dinlarning milliy ong va milliy o'z o'zini anglashdagi o'rni.

3-mavzu. Buddizm dini tarixi va asosiy g`oayalari

Buddaviylikning jahon dini sifatidagi maqomi. Buddaviylikning paydo bo'lish tarixi va uning asoschisi. Tripitaka buddaviylikning muqaddas manbasi. Buddabiylik talimotlarida olam va inson haqidagi g'oyalar. Maxayana, nixayana, lamaizm va dzen buddaviylik ta'limotlari. Buddaviylikning Markaziy Osiyoa kirib kelishi. An'anaviy buddaviylikning rivojlanishi. Chan buddizmning madaniy hayotga ta`siri. Modern buddaviylikning o`ziga xos xususiyatlari. Global buddaviylik va uning yo'halishlari. Buddabiylik go'yalarining tarbiyaviy ahamiyati.

4-mavzu. Xristian dini tarixi va asosiy g'oyalari

Xristianlikning jahon dini sifatidagi maqomi. Xristianlikning paydo bo'lishi va tarqalishi. Xristianlikning muqaddas kitobi. Xristianlikning ta'limoti, marosimlari va bayramlari. Xristianlikning asosiy yo'nalishlari: katolitsizm g'oyalarining o'ziga xos xususiyatlari. Pravoslavlik dinining mohiyati. Protestantlik dinining shakllanishi va rivojlanishi. O'zbekistonda xristian dinining tarixi va hozirgi zamon. Xristian dinida inson tarbiyasiga oid g`oyalarning ijtimoiy ahamiyati.

5-mavzu. Islom dini tarixi va mohiyati

Islom dinining paydo bo'lishidagi ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy sharoitlar. Islomgacha bo'lgan diniy e`tiqod va tasavvurlar. Xaniflar harakati. Arabiston yarim orolidagi diniy manzara. Islom dini muqaddas manbalari.Tafsir ilmi. Islom dini ta`limoti. Islomda amallar tasnifi. Movarounnahrda islom dinining tarqalishi va madrasa ta`limi shakllanishining ijtimoiy madaniy hayotga ta`siri. Hozirgi davrda islom sivilizatsiyasining ahamiyati.

6-mavzu. Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati

Qur'on, hadis, fiqh, aqida ilmlarining shakllanish tarixi. Qur'on, sura va oyat tushunchalarining ma'nosi, qur'onshunoslikning shakllanishi va rivojlanishi. Hadis tushunchasining mohiyati, hadislarning turlari va tasnifi. Buyuk muhaddislarning hayoti va ijodi. O'zbekistonda hadisshunoslikning rivoji. Sunniylik va Shialik yo'nalishlarining paydo bo'lishi va ular e'tiqodidagi farqlar. Moturidiylik va ash'ariylik maktablari. Kalom falsafasi. Esxatologiyaning mohiyati: qiyomat va oxirat dunyosi. Noan'anaviy e'tiqodlar: Xorijiya, mu'taziliya, qarmatiya harakatlari.

Сканировано с CamScanner

7-mavzu. Tasavvuf ta'limotining Sharq madaniyatiga ta`siri

Tasavvuf ta'limotining shakllanish tarixi, mohiyati va asosiy g'oyalari. Tasavvuf ta'limotida Qur'ondagi nafs tarbiyasi, zuhd va zohidlikka oid g`oyalarining rivojlantirilishi. Tasavvuf ta`limotida ilohiy ishq g`oyasining mohiyati. Ilk tasavvuf adabiyotlarining talqini. Islomda avliyo tushunchasining sharhi. Yusuf Hamadoniy ta'limoti, Kubroviya, Yassaviya va Naqshbandiya tariqatlarining ijtimoiy ahamiyati. Tasavvufning badiiy adabiyotga ta`siri. Tasavvufda ruhiy tarbiya bosqichlari va maqom. Zamonaviy tasavvuf tariqatlari.

8-mavzu. Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiy maktablari

Islom dinida ijtimoiy tenglik, adolat, bag`rikenglik va vatanparvarlik g`oyalarining mohiyati. Islom inson huquqlari haqida. Shariat muxofazasidagi besh qadriyat: din, hayot, aql, mulk va nasl. Islomda atrof muhitni muhofaza qilishning ustuvor yo'nalashlari. Islom dini nikoh va oilaviy munosabatlar, er-xotinning huquq va majburiyatlari haqida. Islomda ota-onalarga hurmat va farzand tarbiyasidagi mas`uliyat g`oyalari. Islom dini axloqiy qadriyatlar haqida. Islomda do'stlik, o'zaro hurmat va sog'lom turmushning targ'iboti. Islomda fan va ta'lim, madaniyat va san'atga munosabat. Islom manbalarida tinchlik, yaxshi qo'shnichilik va ilmma'rifatning talqini. Islom arxitekturasi. Makka va Madina shaharlaridagi muqaddas qadamjolar va ibodat marosimlari. Islom dinining jahon sivilizatsiyasi rivojidagi o'rni. XXI asrda O'zbekiston ulamolari tomonidan tinchlik, ilm-ma'rifat va bag'rikenglikga oid adabiyotlar tahlili.

Ilk islomiy fiqhiy maktablarining shakllanish tarixi va ularning tasnifi. Hanafiya, molikiya, shofe`iya, xanbaliya mazhablarining asosiy g'oyalari va fiqhiy dalillash metodlari. Shariat kategoriyalari: halol, mandub, muboh, makruh, harom. Qozi mahkamalarining islom huquqini ta`minlashdagi o`rni. O'rta asrlarda fiqh ilmining rivojlanishida Movarounnahr faqihlarining o'rni. Burhoniddin Marg'inoniyning "Al-hidoya" asarining fiqh ilmi rivojidagi ahamiyati.

9-mavzu. Yangi diniy ta`limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiysiyosiy xavfi

Yangi diniy harakatlar paydo bo`lishining sabablari va yo`nalishlari. Bahoiylik va qodiyoniylik (ahmadiylik) harakatlari. Xalqaro Krishnani anglash jamoasi va baxshillochilar jamoasining maqsadlari. Yangi xristianlik harakatlarining yo`nalishlari. O'zbekistonda faoliyati kuzatilgan norasmiy diniy jamoalarning faoliyati. Sekta tushunchasining mohiyati va unung yo`nalishlari. Cherkov va sekta faoliyatidagi farqlar. Zamonaviy diniy sektalar va ularning barqaror taraqqiyot maqsadlariga salbiy ta'siri.

Kiber makon, kiber zo'ravonlik (cyberbullying), kiber xavfsizlik tushunchalarining mohiyati. Internet saytlari va ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat yurituvchi ekstremistik jamoa va shaxslarning ijtimoiy hayotga salbiy ta'siri. Hozirgi davrda virtual diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda

xalqaro kuchlarni birlashtirishning ahamiyati. Missionerlik va prozelitizm tushunchasining mohiyati va rivojlanish bosqichlari. Xalqaro missionerlik tashkilotlarining faoliyati yo'nalishlari, ularning targ'ibot usullari. Missionerlik targ`boti usul va vositalarning zamonaviylashuvi. Diniy manipulyasiyaning inson ongiga ta`siri. Kiber makonda missionerlik va prozelitizmning ma`naviy barqarorlikga tahdidi hamda ularni bartaraf etishning mexanizmlari. Kiber xavfsizlik usullari.

10-mavzu. Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm, terrorizmning tarixi va ularning hozirgi davrda xavfsizlikga tahdidi

Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizmning tarixi va rivojlanish bosqichlari. Markaziy Osiyo mintaqasida faoliyati kuzutilgan diniy ekstremistik harakatlarning maqsadlari. Terrorizmning mohiyati va uning shakllari. Din niqobidagi terrorizm amaliyotining oqibatlari. Xalqaro diniy terroristik guruhlar – al-Qoida, Ixvanul muslimin, ISHID, Boko xaram, tolibonlar tashkilotlarining xavfsizlikga tahdidi. O'zbekistonda sodir etilgan terroristik harakatlar va ularning barqaror taraqqiyotga ta`siri. Turkiston islom harakati, akromiylar, soxta salafiylik, vahobiylik, xizbut tahrir va nurchilik harakatlarining paydo bo`lish tarixi, ularga islom tashkilotlari va musulmon ulamolari tomonidan berilgan raddiyalar. O'zbekistonda radikal oqimlarga qarshi kurashning yo'nalishlari va huquqiy asoslari.

11- mavzu. O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati

Sovet O'zbekistonida dinga munosabatning asosiy jihatlari. O`zbekiston musulmonlar idorasining tashkil etilish tarixi va ahamiyati. Xalqaro islom sivilizatsiyasi markazi va Imom Buxoriy xalqaro ilmiy tadqiqot markazi faoliyatining maqsadi va vazifalari. Diniy tashkilotlarning zamonaviy dunyoviy me`yorlarga moslashuvi va jamiyat barqarorligini ta`minlashdagi o`rni. O`zbekiston Prezidentining BMTning 72 sessiyasida diniy bag`rikenglik rezolyusiyasini qabul qilish haqidagi taklifining ijtimoiy siyosiy ahamiyati. Dunyo mamlakatlari va O`zbekiston konstitutsiyasida vijdon erkinligi huquqining mohiyati. O`zbekistonda vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar haqidagi qonunning qabul qilinishi tarixi va uning ahamiyati. Vijdon va e`tiqod erkinligi tushunchalarivning ta'rifi. Diniy ta'limotlarning vijdon erkinligiga munosabati. Konfessiya tushunchasining mohiyati. O`zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy konfessiyalarning tasnifi va konfessional jarayonlarning asosiy yo'nalishlari. Davlat va din munosabatlarini tartibga solishning tiplari. (Identifikatsion, separatsion va kooperatsion modellar).

Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining yo'nalishlari. Islom hamkorlik tashkiloti, islom konferensiyasi tashkiloti, fan, ta'lim va madaniyat bo'yicha islom tashkiloti. Arab davlatlari ligasining maqsadi. Islomiy banklar faoliyatining yo'nalishlari. Global terrorizmga qarshi global hamkorlikning yo'nalishlari. BMTning global antiterror strategiyasining asosiy yo'nalishlari:

Сканировано с CamScanner

terrorizmning tarqalishiga qarshi qaratilgan chora-tadbirlar, inson huquqlari va qonun ustuvorligiga umumiy hurmatni ta`minlash. Shanxay hamkorlik tashkiloti va mintaqaviy antiterror tuzulmasi faoliyatining yo`nalishlari. O'zbekistonning terrorizmga qarshi kurash tajribasi. O'zbekistonda «Jaholatga qarshi ma`rifat» g`oyasining diniy terrorizmga qarshi kurashdagi ahamiyati. Geosiyosiy jarayonlarda din omili. Xalqaro tashkilotlarning terrorizmga qarshi kurashining barqaror taraqqiyotni ta`minlashdagi roli.

12-mavzu. Dun'yoviy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati

Yangi O'zbekistonda dunyoviy va diniy ta`lim va tarbiyaning yo`nalishlari. Yangi O`zbekiston oliy ta`lim muassasalarida diniy ta`limni tashkil etishning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati, diniy ta`limning g`oyalari va usullari. O`z-o`zini boshqarish organlarida (mahalla) diniy ta`lim va tarbiyani tashkil etishning ahamiyati. Ibodat va diniy marosimlarning shaxs kamolotidagi roli. Dinda axloqiy qadryatlar va me`yorlar dialektikasi. Diniy poklaninsh - katarsisning ijtimoiy psixololgik mohiyati. Raqamlashgan sivilizatsiya davrida diniy e`tiqodni tarbiyalash va diniy matnlarni o`qishda xolislikni ta'minlashning zarurati. Diniy plyuralizm, diniy tolerantlik, bag`rikenglikning shaxs kamoloti va e`tiqod erkinligini taminlashdagi roli. O'zbekiston yoshlarining diniy manbalardagi axloqiy tarbiyaga oid g`oyalarni o`rganishning ahamiyati. Dun`yoviy va diniy bilimlar mutanosibligiga erishishda sekulyarlashuvning o`rni. Sekularizatsiyaning jahon dinlariga ta`siri va barqaror taraqqiyotni ta`minlashdagi o`rni. Dunyoviy hayot va diniy qadryatlarning mutanosibligiga erishishning yoshlar tarbiyasiga ta`siri.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari
2. Milliy dinlar
3. Buddaviylik dini tarixi va g`oyalari
4. Xristianlik dini tarixi va g`oyalari
5. Islom dini tarixi va mohiyati
6. Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati
7. Tasavvuf ta`limotlarining Sharq madaniyatiga ta`siri
8. Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiy maktablari.
9. Yangi diniy ta`limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiy- siyosiy xavfi
10. Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm va terrorizmning tarixi va hozirgi davrda xavfsizlikga tahdidi.
11. O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati
12. Dun'yoviy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati

Seminar mashg'ulotlari multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyalardan bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. "Sharq mutafakkirlarining islom dinning inson kamolotiga ta'siri haqidagi go'yalari" mavzusida esse tayyorlash
2. G'azzoliyning Tavba asari asosida "Din va axloq" mavzusida esse tayyorlash
3. "Din va hurfikrlilik "mavzuksioda prerzentatsiya tayyorlash (Berdyaevning diniy hurfikrlilik haqidagi g'oyalarini G'azzoliy g'oyalari bilan qiyoslash)
4. Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash
5. O'zbekistonda konfessiyalararo diniy bag'rikenglikning tarixiy tajribasi mavzusida test tayyorlash.
6. Imom Buxoriyning "Al-Adab al-mufrad" asarini konspektlashtirish va esse tayyorlash
7. Abu Homid G'azzoliyning "Mukoshafatul qulub" asari bo'yicha esse tayyorlash
8. Abdurauf Fitratning "Muxtasar islom tarixi" risolasi bo'yicha krossvord tayyorlash
9. Abdulla Avloniyning komil inson haqidagi qarashlari mavzusida esse tayyorlash
10. Islomda inson huquq va erkinliklarini ta'minlanishining o'ziga xos jihatlari mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash.
11. Lev Tolstoyning "Iqrornoma" asaridagi diniy e'tiqodlarni tahlil etish
12. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtiyor oila" asarida islom qadriyatlarining talqini mavzusida taqdimot tayyorlash
13. Islom huquqshunosligida oila, nikoh, taloq, idda, zihor tushunchalarini ta'riflash va taqdimot tayyorlash
14. Jamiyat hayotida duyoviylik va diniylik mutanosibligi mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash
15. Qohira deklaratsiyasi tarixi va mazmuni borasida tahliliy maqola tayyorlash
16. "Imom Buxoriy va Imom Termiziyning hadis ilmiga qo'shgan hissalarini qiyosiy tahlili" mavzusida prezentatsiya tayyorlash
17. Mustaqillik yillarida Qur'onning o'zbek tiliga tarjima qilinishi va tafsirlari haqida taqdimot tayyorlash
18. Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash
19. Talabalar bilan O'zbekistondagi diniy tashkilotlarga borish

Сканировано с CamScanner

	(viloyatlar doirasida masjid, madrasa, ma'had, cherkov, sinagoga va boshqalar) 20. Talabalar bilan diniy savodxonlik bo'yicha suhbatlar, zakovat o'yinlari va boshqa ma'rifiy tadbirlar tashkil etish. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan esselar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • dinning mohiyati, jamiyat va shaxs hayotidagi o'rni, diniy e'tiqodga ega bo'lgan insonlar dunyoni qanday tushunishlari, dunyoviy va diniy bilimlarning mutanosibligi, din va fanning o'zaro aloqasi, diniy va dunyoviy ta'limning maqsadlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; • dinshunoslik fanini o'rganish orqali talabalar turli dinlarning mohiyati, ularning urf-odatlari va e'tiqodlari orasidagi farq va umumiylik, diniy va dunyoviy bilimlarning insonlarning bag'rikengligi va o'zaro hurmatini tarbiyalashdagi o'rni, milliy va jahon dinlari, e'tiqodlari va urf odatlari, an'analari, diniy-axloqiy g'oyalarning tahlili, dinshunoslik asosiy tushunchalari xudo, payg'ambarlar, inson, taqdir, oxirat, iymonning mohiyati, buddaviylik dini tarixi va inson tarbiyasiga oid g'oyalari, xristian dini g'oyalarining insonning ma'naviy va axloqiy kamolotini tarbiyalashdagi roli, islomning sunniylik, shialik va xavorijlar yo'nalishlarining mohiyati, kalom ilmining shakllanishi va tasavvuf ta'limotining mohiyatini bilishi va ulardan foydalana olishi; sekularlashuv jarayonlarni tushunish, turli dinga ishonuvchilar va ishonmaydiganlar bilan umumiy murosa qilish, ular bilan muloqot qilish madaniyati; • din nomi bilan sun'iy bog'langan ma'naviy tahdidlar, axborot xurujlariga qarshi kurashish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlarda (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javob) • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni

	topshirish.
6	**Asosiy adabiyotlar** 1. Jalilov B. Dinlar falsafasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Noshir, 2019. –148 b. 2. Kamilov D. Dinshunoslik. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Lesson Press, 2021.–128 b. 3. Muratov D., Alimova M., Karimov J. Dinshunoslik, darslik. – Toshkent: «Navro'z» nashriyoti, 2019. – 264 b. 4. Raximdjanov D., Ernazarov O. Dinshunoslikka kirish. O'quv qo'llanma. –Toshkent: «O'FMJ» nashriyoti, 2018. – 304 b. 5. Shermuxamedova N.A.Diniy fanatizm fenomeni/Inson falsafasi. – Darslik. –Toshkent: Innovasiya-Ziyo, 2021. – B. 314-499.Qo'shimcha adabiyotlar 6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 416 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – Toshkent: O'zbekiston, 2019. 8. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon. –Toshkent: O'zbekiston, 2019. 9. Abu Xomid G'azzoliy Kimei saodat//Ikki dunyo saodatiga eltuvchi bilim. –Samarkand: Imom Buxoriy xalkaro markazi, 2019. 10. Rumiy J. Yetti majlis. –Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019. 11. Rumiy J. Masnaviy. 40 rivoyatga sharx. –Toshkent: Navruz, 2019. 12. Saifnazarov I., Sultonov T., Ilhomjonov L., Xalimmetova R. Dinshunoslik.o'quv qollanmasi. –Toshkent: TDIU, 2019. – 180 b. 13. Yassaviy Xoja Axmad Devoni xikmat. –Toshkent: Navro'z, 2018 14. Islomov Z., Haydarov I. Xristianlik: ibodatxona, ibodat va marosimlari. –Toshkent: Qaqnus nashriyoti, 2020. 15. Farfiyev B. O'zbekiston ijtimoiy taraqqiyotida islom ratsionalizm omili. –Toshkent: O'FMJ nashriyoti, 2019. **Axborot manbalari** 16. www.ziyonet.uz. 17. www.edu.uz. 18. www.google.uz. 19. www.gov.uz.
7	Fanning o'quv dasturi Toshkent davlat agrar universiteti Kengashining 2025 yil "04" 07 dagi 13 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8	**Fan/modul uchun ma'sullar:** **M. Abduraimova** - ToshDAU "Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi" dotsenti, siyosiy fanlar nomzodi.

Сканировано с CamScanner

	M. Mazamov - ToshDAU "Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi" assistenti.
9	**Taqrizchilar:** **Ziyotov Shovosil** – Imom Buxoriy nomidagi xalqaro ilmiy tadqiqot markazi direkroti, tarix fanlari doktori DSc, professor **Z. Markayev** - ToshIPI dotsenti, falsafa fanlari nomzodi

Mazkur o'quv dasturi dunyoning e'tirof etilgan xalqaro QS va THE reytinglarida nufuzli TOP-300 talikka kirgan quyidagi oliy ta'lim tashkilotlarining ta'lim dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

№	OTM номи	QS	THE	O'quv dasturidagi mavzu nomi	Kiritlgan qo'shimcha va o'zgartirishlar	Havolalar:
1	Virginia Commonwealth University	137	163	3-mavzu. Buddizm dini tarixi va mohiyati	321. Buddizm	https://worldstudies.vcu.edu/academics/courses/religious-studies/
2	The University of Hong Kong (HKU)	17	49	2-mavzu. Milliy dinlar: Kanfutsiylik, daosizm, Sintoism	3005. Daoizm dini Daoizm dini 3137. Konfutsiylik	https://rel.hkbu.edu.hk/studying-at-rel/minor-in-religion-philosophy-and-ethics/curriculum-structure.html
3	Peking University	14	12	5-mavzu. Islom dini tarixi va mohiyati	106.Islom tarixi	https://english.pku.edu.cn/curriculum/11293.html

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i ______ A.Safarov.
2025-yil "____" ________

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI O'QUV-USLUBIY BOSHQARMASI

DINSHUNOSLIK
FANI BO'YICHA

SILLABUS

Bilim sohasi: 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi: 410 000 - Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60410100 - Iqtisodiyot
60410200 - Buxgalteriya hisobi
60410900 - Biznesni boshqarish

Toshkent-2025

Сканировано с CamScanner

Modul/FAN SILLABUSI
"Agroiqtisodiyot, logistika va xizmatlar" fakulteti

60410100 - Iqtisodiyot
60410200 - Buxgalteriya hisobi
60410900 - Biznesni boshqarish

Fan nomi	Dinshunoslik
Fan turi	majburiy
Fan kodi	DINB1104
Yil	4
Semestr	2
Ta'lim shakli	kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar	120
Ma'ruza	24
Amaliy mashg'ulotlar	-
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	24
Mustaqil ta'lim	72
Kredit miqdori	4
Baholash shakli	imtihon
Fan tili	o'zbek

Fanning maqsadi (FM)	
FM 1	Fanni o'qitishdan maqsad."Dinshunoslik" fanini o'qitishdan maqsad - talabalarda din, uning ma'naviy hayotimizdagi o'rni xaqida xolis, to'g'ri dunyoqarashni shakllantirish xamda yuksak ma'naviyatli kadrlarni tarbiy alashdan iborat. Fanning vazifasi – talabalarga hozirgi davrdagi dinlarning ma'lum xalq hayotida tutgan o'rni haqida umumiy nazariy tushunchalar berish, ularning davlat va din munosabatlari, dinlararo bag'rikenglik g'oyasi va madaniyati to'g'risidagi tasavvurlarini boyitish; din va diniy qadriyatlarning talqin etilishi va bugungi kundagi ahamiyatini o'rgatish; globallashuv jaryonida diniy sohada kechayotgan tendenitsiyalarni yoritish, yoshlarda turli zararli diniy sekta va oqimlarning buzg'unchi g'oyalariga qarshi immunitetni shakllantirish.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1	«Dinshunoslik» fani bo'yicha o'quv dasturida ko'rsatilgan mavzular, muammolar bo'yicha talabalar chuqur bilimga ega bo'lishlari, bu bilimlar ularning faoliyat va xulq-atvoriga ta'sir eta oladigan darajadagi qadriyatlar darajasida ***tasavvurga ega bo'lishlari kerak***;
2	dinning umumiy ta'rifi, uning kelib chiqishi, ta'limoti muqaddas manbalari, yo'nalishlari, jahonda mavjud bo'lgan dinlarning mushtarak xususiyatlari, dinlar, ulardagi oqimlar va mazhablar, dinning jamiyatdagi vazifalari, dunyoning konfessional xaritasi, dunyo xalqlarining dinga bog'liq qadriyatlari to'g'risida, din va qonun o'zaro munosabatlari, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi Qonun haqida ***bilishi kerak***;
3	dinning insoniyat tarixiy taraqqiyotida tutgan o'rni, uning insoniyatga o'tkazgan ijtimoiy-psixologik ta'siri, birlashtiruvchilik, qonunlashtiruvchilik, tartibga soluvchilik, tasalli beruvchilik kabi jamiyatdagi vazifalari, dunyo madaniyati va san'ati sohalarining shakllanishida dinning o'rnini hamda buddizm, xristianlik, islom kabi jahon dinlari va konfutsiychilik, yahudiylik, hinduiylik kabi milliy dinlarning kelib chiqishi, ta'limoti, muqaddas manbalari va hozirgi zamondatutgan o'rnini, diniy marosimlarni ajrata olish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak***;
4	diniy bag'rikenglik tamoyillariga amal qilish, dunyoqarashlar erkinligini ta'minlash jarayonida jamiyatning boshqa a'zolarini barkamol shaxs sifatida shakllanishiga ko'maklashish, Vataniga va milliy qadriyatlarigasadoqatli, har tomonlama etuk komil insonlarni tarbiyalash ***malakalariga ega bo'lishi kerak.***

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilim jihatidan:

Сканировано с CamScanner

TN1	Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak: • diniyy-falsafiy tushunchalar, nazariyalarni bilishi va tushunishini namoyish etish; • diniy terminologiyadan foydalanish.
TN2	Tahlil jihatidan: Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak: • ma'lumotlarni taxlil qilish, tartibga solish va sharhlash; • dinning eng qadimgi shakllari va jaxon dinlarining paydo bo'lisi va rivojlanishini tahlil qilish ; • xronologik ma'lumotlarda qo'llash; • diniy muammolar va vaziyatlarni tahlil qilish;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN3	Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak: • diniy ma'lumotlar asosida erkin fikrlash ; • dinniy o'zgarishlarni tahlil asossida farqlash; • voqeaqa va hodisalar natijalarining noaniqliklarini bilish; • diniy tafakkurni mantiqiy tarzda etkazish.
TN4	Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak: • tarixiy va diniy ma'lumotlar asosida erkin fikrlash ; • tarixiy va diniy o'zgarishlarni tahlil asossida farqlash;
TN5	• voqeaqa va hodisalar natijalarining noaniqliklarini bilish; • tarixiy va diniy tafakkurni mantiqiy tarzda etkazish.

Fan mazmuni

Mashg'ulot shakli: Ma'ruza mashg'ulot (M)

M1	Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
M2	Milliy dinlar.
M3	Buddizm dini tarixi va asosiy g`oayalari
M4	Xristian dini tarixi va asosiy g'oyalari
M5	Islom dini tarixi va mohiyati
M6	Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati
M7	Tasavvuf ta`limotining Sharq madaniyatiga ta`siri
M8	Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiy maktablari
M9	Yangi diniy ta`limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiysiyosiy xavfi
M10	Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm, terrorizmning tarixi va ularning hozirgi davrda xavfsizlikga tahdidi
M11	O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning

	barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati
M12	Dun'yoviy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati

Mashg'ulot shakli: Seminar mashg'ulot (S)

S1	Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
S2	Milliy dinlar.
S3	Buddizm dini tarixi va asosiy g`oayalari
S4	Xristian dini tarixi va asosiy g'oyalari
S5	Islom dini tarixi va mohiyati
S6	Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati
S7	Tasavvuf ta'limotining Sharq madaniyatiga ta`siri
S8	Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiy maktablari
S9	Yangi diniy ta`limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiysiyosiy xavfi
S10	Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm, terrorizmning tarixi va ularning hozirgi davrda xavfsizlikga tahdidi
S11	O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati
S12	Dun'yoviy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati

Mustaqil ta'lim (MT) 72-soat

1	"Sharq mutafakkirlarining islom dinning inson kamolotiga ta`siri haqidagi go`yalari" mavzusida esse tayyorlash	4
2	G'azzoliyning Tavba asari asosida "Din va axloq" mavzusida esse tayyorlash	4
3	"Din va hurfikrlilik "mavzuksioda prerzentatsiya tayyorlash (Berdyaevning diniy hurfikrlilik haqidagi g'oyalarini G'azzoliy g'oyalari bilan qiyoslash)	4
4	Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash	5
5	O'zbekistonda konfessiyalararo diniy bag'rikenglikning tarixiy tajribasi mavzusida test tayyorlash.	5

Сканировано с CamScanner

6	Imom Buxoriyning "Al-Adab al-mufrad" asarini konspektlashtirish va esse tayyorlash	5
7	Abu Homid G'azzoliyning "Mukoshafatul qulub" asari bo'yicha esse tayyorlash.	5
8	Zardushtiylikning vujudga kelishi. Abdurauf Fitratning "Muxtasar islom tarixi" risolasi bo'yicha krossvord tayyorlash	5
9	Abdulla Avloniyning komil inson haqidagi qarashlari mavzusida esse tayyorlash	5
10	Islomda inson huquq va erkinliklarini ta'minlanishining o'ziga xos jihatlari mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash.	5
11	Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtiyor oila" asarida islom qadriyatlarining talqini mavzusida taqdimot tayyorlash	5
12	Jamiyat hayotida duyoviylik va diniylik mutanosibligi mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash	5
13	Islom huquqshunosligida oila, nikoh, taloq, idda, zihor tushunchalarini ta'riflash va taqdimot tayyorlash	5
14	"Imom Buxoriy va Imom Termiziyning hadis ilmiga qo'shgan hissalarini qiyosiy tahlili" mavzusida prezentatsiya tayyorlash	5
15	Mustaqillik yillarida Qur'onning o'zbek tiliga tarjima qilinishi va tafsirlari haqida taqdimot tayyorlash	5
	Asosiy adabiyotlar	
1	Jalilov B. Dinlar falsafasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Noshir, 2019. –148 b.	
2	Kamilov D. Dinshunoslik. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Lesson Press, 2021.–128 b.	
3	Muratov D., Alimova M., Karimov J. Dinshunoslik, darslik. – Toshkent: «Navro'z» nashriyoti. 2019. – 264 b.	
4	Kamilov D. Dinshunoslik. O'quv qo'llanma. – T.: Lesson Press, 2021. – 128 Raximdjanov D., Ernazarov O. Dinshunoslikka kirish. O'quv qo'llanma. –Toshkent: «O'FMJ» nashriyoti, 2018. – 304 b.	
5	Shermuxamedova N.A.Diniy fanatizm fenomeni/Inson falsafasi. – Darslik. –Toshkent: Innovasiya-Ziyo, 2021. – B. 314-499.Qo'shimcha adabiyotlar	

	Qo'shimcha adabiyotlar
1	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 416 b.
2	Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: O'zbekiston. 2017.

3	Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – Toshkent: O'zbekiston, 2019..
4	Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: O'zbekiston. 2017.
5	Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon. Toshkent: O'zbekiston, 2019.
7	K. S.Guttenplan. J.Hornsby. C. Janavay. Reading philosophy. Blackwell Publishers Ltd. UK. 2003. R – 341.
8	A.Azami. Vvedenie v xadisovedenie. Kazan: 2011
9	A.Fitrat. Tanlangan asarlar –Toshkent: Ma'naviyat, 2010 -301 b
10	G'oyibnazarov Sh. Islom terrorizmga qarshi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2021. 10
11	David L. McMahan. The Making of Buddhist Modernism. – Oxfordshire: "Oxford University Press", 2008.
12	Todd M. Johnson. Religious Adherents of the World by Continent and Region // Religions of the World: A Comprehensive Encyclopedia of Beliefs and Practices / J. Gordon Melton, Martin Baumann. – Oxford, England: "ABC CLIO", 2010.
13	Rumiy J. Masnaviy. 40 rivoyatga sharx. -Toshkent: Navruz, 2019 Abu Xomid G'azzoliy Kimei saodat//Ikki dune saodatiga eltuvchi bilim. - Samarkand: Imom Buxoriy xalkaro markazi, 2019
14	Islomov Z., Haydarov I. Xristianlik: ibodatxona, ibodat va marosimlari. – Toshkent: Qaqnus nashriyoti, 2020.
15	**Axborot manbalari** 1.http://old.natlib.uz. 2 https://lex.uz/docs/. 3. https://yuz.uz/news/. 4.https://gramota.ru. 5.https://obrazovaka.ru 6. https://worldstudies.vcu.edu/academics/courses/religious-studies/ 7.https://rel.hkbu.edu.hk/studying-at-rel/minor-in-religion-philosophy-and-ethics/curriculum-structure.html 8. https://english.pku.edu.cn/curriculum/11293.html

Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichlarini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qyo'masa;

Сканировано с CamScanner

- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli maavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunining tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fan mazmuning amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanda doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Mualliflar:	**M. Abduraimova** - ToshDAU "Ijtimoiy -gumanitar fanlar kafedrasi" dotsenti, siyosiy fanlar nomzodi. Y.Yakubov - ToshDAU "Ijtimoiy -gumanitar fanlar kafedrasi" dotsenti, siyosiy fanlar nomzodi. **F.Umarova** -ToshDAU "Ijtimoiy -gumanitar fanlar kafedrasi" assistenti **M.Mazamov** - ToshDAU "Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi" assistenti
E-mail:	Elektron pochta: mabduraimova 1966@gmail.com
Tashkilot:	**Toshkent davlat agrar universiteti, "Agroiqtisodiyot, logistika va xizmatlar" fakulteti**
Taqrizchilar:	**Shermuxamedova N.A.** – O'zMU, "Falsafa va ma'naviyat asoslari" kafedrasi mudiri, falsafa fanlari doktori, professor **Alimova M.F** – O'zXIA, "Dinshunoslik va jahon dinlarini qiyosiy o'rganish" kafedrasi mudiri, tarix fanlari doktori, professor

Mazkur Sillabus universitet Kengashining 2025-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Ijtimoiy -gumanitar fanlar" kafedrasining 2025-yil ___-avgustdagi ____-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Fakultet dekani:	**K. Ruzmetov**
Kafedra mudiri :	**O. Ostonov**
Tuzuvchilar:	**M.Abduraimova**
	Y.Yakubov
	M.Mazamov

Сканировано с CamScanner